

Aj čas vzácný přišel - advent v Königsteinu

Obsah

Je třeba zachránit Vánoce?	2
Byli to naši sousedé I.	4
Mýty o Fairtrade	8
Evropský výzkum hodnot 3: Rodové stereotypy	11
Zprávy z Berkatu	13
Dopis ke sbírkám v čase covidu	13

Je třeba zachránit Vánoce?

V sobotním vydání Le Mondu z 26. září jsem se dočetl, že dva ze tří držitelů Nobelovy ceny za ekonomii za rok 2019 (Francouzka Esther Douflo a Američan s indickými kořeny Abhijit Banerjee) navrhli toto: Nařídte „lockdown“ po celou dobu adventu, aby byly zachráněny Vánoce. Pak to ještě v tom článku rozvíjeli, že je třeba co nejvíce omezit pohyb lidí mezi prvním a dvacátým prosincem. Že to sice bude stát hodně úsilí i peněz, ale že daleko horší by bylo, kdyby se o Vánocích nemohly setkávat rodiny a prožít svátky společně.

Ve stejné zemi, ve městě Tours (ale o hodně let dříve – asi tak o jeden tisíc pět set třicet), vyšel také článek, ovšem noviny tehdy neměli, takže ho asi vyvolávali na náměstích nebo v kostelích Tourské diecéze. Ten rovnou „lockdown“ všeho veselí, jídla a pití nařizoval, a to ode dne, ve kterém vzpomínali na skon svého biskupa Martina, až do šestého ledna. S výjimkou sobot a nedělí a asi i úterků a čtvrtků. Pochopitelně, to by se jinak ani nedalo vydržet.

Tam někde se rodil advent, čas, do jehož veselí pocházející z dob předkostelových začal lid obce Kristovy vstupovat. Nejprve postem. Ale ten postupně upadal, takže než začala reformace klepat na dveře, nebyl už v podstatě ve hře. Rádost, která tohle období roku odedávna provázela, začala mít navrch.

A do třetice – Francouz, rodem z Noyonu, města v Pikardii kousek nad Paříží, se do adventu opřel znovu. A doby, kdy se reformované církve pod Kalvínovým vlivem vyhýbaly té veselejší tváři adventu (neřku-li Vánoc), nejsou tak daleko.

V současnosti našeho žití, tak jak jsme na ni byli zvyklí a jak ji doufáme zase nalézt, až „se to přežene“, jsme ovšem v adventu spíše veselí, i my reformovaní. I když si občas nejsme jisti, jestli se smíme veselit, jestli se v tuhle dobu máme dívat k radosti betlémských jeslí. A tušit v ní, že ujištění „nebojte se“, které slyšeli pastýři na horách, od té doby platí i pro mne, když tyhle řádky píšu, i pro vás, když je čtete, i pro ty, co máme rádi nebo co nás štve. Prostě pro všechny. Nebo jestli se spíš máme soustředit na to, jak být připraveni, abychom poznali, až Syn člověka přijde podruhé, postit se, rozjímat . . .

Přes tyhle malé rozpaky se v adventu vidíme možná o něco raději nežli obvykle, v kostele se cítíme slavnostněji, na adventních trzích se těšíme nejen z ochranných hvězd, ale i ze svařáku a klobás. A těšíme se na Vánoce (a rádi chodíme na koncerty, do divadla a vůbec mezi lidi se tak společně „poradovat“).

Letos je to ale trochu jiné. Na jednu stranu „víc k přežití“ – vloni jsem se už dvacátého listopadu, dozvěděl, že se narodil Kristus Pán a že bratr Ondřej už s měsíčním předstihem běží k Betlému, i když neví, co se tam stalo. A to všechno v samoobsluze. Na druhou stranu je tento čas poznamenán spoustou nejistot a omezení. Od těch malých, jestli to všechno na Vánoce stihneme připravit a že moc nechodíme na návštěvy a že ani ten tržiček nebude. Přes ty větší, jestli se uvidíme s rodinou, s lidmi ze sboru, jestli se sejdeme v kostele k bohoslužbám. Až po ty největší, kdy se nepohodlí mimořádných opatření mění v průšvih dotýkající

se života a zdraví.

Tak se snadno můžeme dostat až myšlence, že ti dva laureáti Nobelovy ceny, ten biskup z Tours, co nařídil dlouhý půst, a všichni ostatní, kdo se o adventu nechtějí moc radovat, mají pravdu. Popravdě si myslím, že ti dva ekonomové pravdu asi mají – oni vlastně říkají, že se máme chovat zodpovědně, moc se nescházet, necestovat a nelítat po nákupech, abychom mohli v co nejširším

kruhu blízkých prožít vánoční svátky. Ale s těmi ostatními moc nesouhlasím. Advent v sobě skrývá radost a naději, že proti nejistotě covidové doby můžeme postavit jistotu důvěry. Že se to s námi opravdu má tak, jak zpíváme v jedné z našich písniček, že „Pán Bůh je síla má, všechna obrana má, bezpečně má státi, aniž se lekati duše má ...“.

Matěj Cháb

Přímluvná modlitba

Sestry a bratři,

obraťme se v tuto chvíli k našemu Pánu se svými modlitbami.

Prosíme Tě, Pane, za společenství církve. Aby bylo společenstvím lásky, aby bylo patrné, že nám křesťanům leží na srdci skutečné zdraví, zdraví tohoto zraněného světa.

Prosíme Tě za kazatele Božího slova, učitele víry, aby stále hlouběji čerpali z pramenů víry a otvírali toho bohatství všem, kdo touží po pravdě a smyslu.

Prosíme Tě za všechny nemocné, zvláště ty vážně nemocné, za lékaře, za ostatní, kteří o ně pečují, prosíme Tě za umírající. Pane, stůj při všech těch, kteří jsou svíráni nemocí, bolestí, samotou, strachem a smutkem. Přines svoji léčivou moc a lásku.

Prosíme Tě, pane, za všechna místa, kde se děje násilí, prosíme Tě za válečná místa, ale i ta místa, kam chodí lidé v této době dávat průchod své nenávisti, agresivitě, násilí. Prosíme Tě, změň jejich srdce.

Prosíme Tě za děti a studenty, kteří prochází velikou zkouškou při vypracová-

vání úkolů, učení se na dálku, aby nárok doby zvládly a vyšli ze zkušenosti posílení. Prosíme Tě za jejich rodiče, jejich trpělivost a vlídnost. Prosíme Tě za vyučující, přednášející, aby našli způsob, jak získat v dětech o poznávání zájem a nadšení.

Prosíme za ty, kdo přichází, nebo už přišli, o práci, aby neztráceli naději a hledali útěchu a naději v Tvém učení a Tvé lásce. Pane, smiluj se.

Prosíme Tě za náš sbor, za všechny sbory, abychom až se budeme moci vrátit k obvyklému provozu přišli osvěženi a posílení s prohloubenou zkušeností víry. Prosíme Tě za náš sbor. Prosíme Tě za našeho bratra faráře, sborovou sestru, sestru kurátorku, naší sestru varhanici a jejich rodiny. Pane, smiluj se.

Prosíme Tě za sílu a naději, kterou potřebujeme do dalších dnů. Už brzy budeme slavit očekávání, tedy Advent, a připomínat si narození Tvého Syna, Vánoce. Dej, aby toto letos obzvláště zvláštní období přineslo do našich domovů, duší a vztahů klid a radost, usmíření, úsměv a vzájemnou pokoru.

S Kristem a skrze Krista k Tobě, Pane voláme: Otče Náš, kterýž ji na nebesích, posvěť se jméno Tvé, přijď království Tvé, buď vůle Tvá, jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší, dejž nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my od-

pouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého, neboť Tvé jest království i moc i sláva. Navěky.

Amen.

(modlitba Michala Janečka 1.11.2020)

Byli to naši sousedé I.

Historie židovského obyvatelstva na Vinohradech

Nejstarší obyvatelé Vinohrad, tedy ti, kterým je už kolem devadesáti let, si možná ještě mlhavě pamatují na židovské sousedy, kterých před druhou světovou válkou žilo na území tehdejší Prahy XII přes sedm tisíc. Vinohrady tak byly v podstatě židovskou čtvrtí – což nebylo poznat tehdy, protože se jednalo převážně o Židy téměř asimilované; a není to poznat ani v současnosti, protože obyvatelé, kteří se náhle počali od ostatních lišit žlutými hvězdami, zmizeli v nenávratnu. A z povrchu zemského zmizela i zdejší synagoga, která byla největším židovským svatostánkem v celé Evropě.

Vinohrady jsou velmi mladé. Vyrostly jako zcela nové, krásné a moderní město za hradbami Prahy, roku 1867 jim císař František Josef I. udělil hrdý název Královská obec Vinohrady. Ve stejné době také spatřily světlo světa nové ústavní zákony, které přinesly obyvatelstvu mnoho občanských svobod, např. svobodu shromažďování, pohybu, vlastnictví, volby povolání a svobodu projevu. Také náboženskou svobodu. Židé si konečně byli s křesťany před zákonem rovni. Po roce 1848 mohli opustit stísněná ghetta a zvolit si svobodně místo pobytu. Většina českých Židů tehdy žila na venkově, v chudých a přelidněných uličkách, odkud

sice už směli odejít, avšak nebylo snadné překonat sociální bariéru a hluboce zakořeněný antisemitismus v domovských městečkách a vesnicích. Naději na důstojný život skýtala anonymita velkých měst, která navíc byla středisky průmyslu a obchodu.

Vinohradská synagoga
Vinohrady nabízely ideální pod-

mínky. Všichni obyvatelé zde byli noví přistěhovalci, nebyla tu žádná letitá segregace. Čtvrť byla prostorná, čistá a velmi krásná. Židé, kteří přicházeli z venkova, navíc převážně mluvili česky, na rozdíl od původně pražských. V ulicích

Vinohrad však našlo nový domov i mnoho Židů z pražské čtvrti Josefov, kde stávalo židovské ghetto. Po jeho asanaci se temné a špinavé ghetto proměnilo v jednu z nejvýstavnějších částí Prahy.

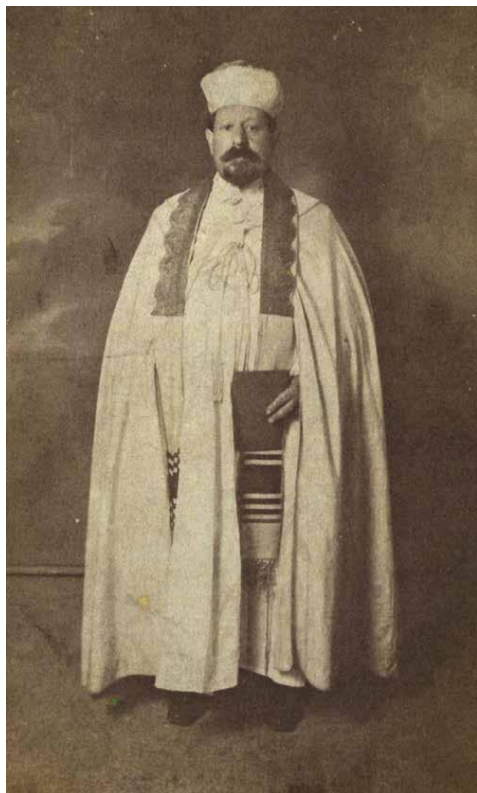

Interiér synagogy

První židovská modlitebna vznikla v pronajatých místnostech zájezdního hostince na Havlíčkově třídě (dnešní Tylovo náměstí), která byla tehdy obchodním srdcem Vinohrad a mnoho Židů zde provozovalo své živnosti. Později objekt příslušel do Vávrovy ulice a dnes odpovídá Rumunské čp. 18. Vlastníkem domu

byl podnikatel Jan Friedländer, který byl od roku 1885 vinohradským starostou. O jeho židovském původu však taktně mlčel i nekrológ z roku 1892. Tato modlitebna byla od roku 1882 trvale pronajímána Šimonem Engelem, který založil „Israelský náboženský spolek na Vinohradech“, ze kterého pak povstala místní

Židovská obec.

Rabín Salomon Gruschka

Ještě před vznikem samostatné Obce spravoval místní komunitu i židovskou matriku karlínský rabín Jakob Haller. Od roku 1884 byl rabínem Mojžíš Stark a prvním učitelem náboženství se stal David Grünthal.

Synagoga a sociální instituce

Vinohradská synagoga, neboli israelitský templ, se začala rýsovat roku 1888, kdy byl založen spolek pro její založení. Díky ustanovení Obce začali členové platit náboženskou daň a na stavbu mohla být poskytnuta půjčka. Monumentální stavba

byla dílem architekta a vídeňského stavebního rady Wilhelma Stiassnyho a stavitele Karla Horáka. Jak se to dělávalo často, nejprve byla postavena jen malá prozatímní budova a až o tři roky později, v září 1896, byla hotova velká synagoga. Stará budova pak sloužila v zimě nebo ji používala mládež.

Julie Wohryzková

Vinohradští Židé byli moderní, sebevědomí a neortodoxní – tomu odpovídalo i zařízení synagogy, kde byly varhany, fungoval zde smíšený pěvecký sbor a bohoslužby se konaly v českém i německém jazyce. Působil zde rabín Salomon Gruschka, dále PhDr. Gustav Weiner a kostelníkem, neboli šamesem, byl Eduard Wohryzek. Jeho dcera Julie byla druhou

Sirotčinec v Belgické ulici – po válce

snoubenkou Franze Kafky, ovšem zasnoubení bylo před plánovanou svatbou zrušeno.

Pro Vinohrady bylo typické prolínání konfesijní identity (vyznání katolické/evangelické/židovské) a také národnostního citění, které mohlo být více pročeské, nebo proněmecké, nebo prorakouské. Každopádně okázalá a zdobná synagoga se stala symbolem zrovnoprávnění, což rozzuřilo antisemity a vinohradští Židé byli očerňováni v Katolických listech, později ve fašistickém plátku Árijský boj. Antisemitismus z přelomu století měl však mnohem více rozměr národnostní než náboženský!

S novou židovskou obcí se pojil také vznik mnoha sociálních instucí. Fungovala židovská matrika, Obec zajišťovala rituály pojící se s koloběhem života, tedy svatby, pohřby, další náboženské obřady. Roku 1897 vznikl Israelský pomocný spo-

lek pro ošetřování nemocných a chudých na Královských Vinohradech, byl zřízen chlapecký i dívčí sirotčinec, starobinec a všelijaké útulky. Za první světové války sehrál důležitou roli útulek pro uprchlíky z frontových oblastí, tedy hlavně z Haliče a Bukoviny, kteří však převážně patřili ke striktně ortodoxním Židům a od vinohradských se nejen výrazně lišili, ale také distancovali. Okázalá synagoga se jim nelíbila, zakládali si vlastní malé modlitebny, jedna z nich byla v Brandlově (dnes Římské) ulici. Pro studenty z řad uprchlíků byl zřízen útulek v Lublaňské.

Významné osobnosti židovské obce

Mezi významné židovské osobnosti první poloviny 20. století patřili například bratři Langerovi. Max Langer byl majitelem obchodu na Havlíčkově třídě (dnešní Bělehradská ulice), kde prodával éterické

oleje a tresti, lihoviny, likéry a ovocná vína. S manželkou Růženu měl tři syny. František byl lékař, zároveň generál československé armády, k tomu dramatik a spisovatel. Za první světové války byl šéflékařem v legiích, od poloviny třicátých let působil jako hlavní dramaturg Divadla na Vinohradech a nacistům uprchl přes Polsko a Francii, působil ve službách armády v Londýně. Druhorozený Josef byl též československým legionářem, později převzal rodinný obchod a po povolání do jednoho z prvních transportů na konci roku 1941 spáchal sebevraždu.

Nejmladší Jiří se přátelil s Franzem Kafkou, část života se hlásil k chasidismu, studoval Talmud v židovském „štetlu“ ve městě Belz (Polsko). Po okupaci chtěl utéci do Palestiny, celou zimu však strávil na zamrzlé emigrantské lodi a roku 1943 podlehl následkům útrap.

Další zajímavou postavou je Alfred Fruchs, novinář, esejista a spisovatel,

kteřý se zprvu toužil stát rabínem, pak byl však nějakou dobu asimilantem a nakonec konvertoval ke katolicismu. Za války byl zatčen gestapem a umučen v Dachau. Jaromír Weinberger, klavírista a komponista, se proslavil jako autor opery Švanda Dudák; válku přežil v emigraci v USA. K významným osobnostem dále patřil rozhlasový redaktor Josef Laufer, básník a překladatel Otokar Fischer, spisovatelé Johannes Urzidil, Paul Kornfeld a Pavel Eisner, fyzik Arnošt Kolman, dramaturg a šéfredaktor Heinrich Toweles a provozovatel léčebného sanatoria v Londýnské MUDr. Arnold Gottlieb.

Pokračování příště

Alena Růžičková

Zdroje:

Martin Šmok a kolektiv autorů: Stopy židovské přítomnosti v Praze 2.

www.holocaust.cz

Připomínka – Erinnerung (Facebooková strana)

Mýty o Fairtrade

V našem sborovém domě sídlí Obchůdek jednoho světa, který je zapojen do sítě fairtradových prodejen. To, že Fairtrade pomáhá v rozvíjejících se zemích je, je už asi všeobecně známo. O Fairtrade ale existují i různé mýty.

Všichni jsme to již asi slyšeli: Od sotva informovaného člověka se dozvíte, že Fairtrade opravdu nepomáhá zemědělcům ani řemeslníkům, že je to marketingový podvod, jehož cílem je přimět lidi, aby platili více za základní produkty nebo aby se „lidé ze střední třídy cítili lépe“. Pro pěstitele a řemeslníky ze zemí

globálního Jihu má Fairtrade hmatatelné a prokazatelné přínosy. Přesto lze občas slyšet vůči systému Fairtrade výhrady. Některé jsou oprávněné a Fairtrade se je snaží řešit. Jiné se ale zakládají na nepochopení nebo na nepravdivých informacích.

Které mýty o Fairtrade zaznívají nejčastěji a jaké je realita?

MÝTUS Č. 1: FAIRTRADOVÉ VÝROBKY JSOU DRAŽŠÍ

To dnes už není tak úplně pravda. Platilo to dříve, kdy fairtradové výrobky nabízely výlučně malé obchůdky, pro něž je logistika takového obchodování poměrně náročná a tedy nákladná. I díky většímu zájmu spotřebitelů o původ potravin, řemeslných výrobků a etické otázky jejich vzniku se ale do prodeje fairtradových výrobků v současnosti zapojují i globálně působící společnosti a obchodní řetězce, což vede ke zvyšování objemu prodaného fairtradového zboží a tedy snižování logistických a jiných fixních nákladů. Dražší než konvenční zboží mohou být fairtradové produkty tehdy, mají-li zároveň certifikaci BIO. Systém produkce biopotravin je totiž náročnější než u běžných potravin, například obhospodařování plodin je složitější a trvá déle, pokud se nepoužívá zemědělská chemie. Navíc pěstitele získávají za plodiny vypěstované v kvalitě BIO příplatek navíc. Kde se tedy v systému Fairtrade berou prostředky na odpovídající odměnu pro pěstitele a řemeslníky? Spravedlivější výkupní cena fairtradových surovin je výsledkem spravedlivějšího rozdělení zisku napříč dodavatelským řetězcem, od pěstitele až po finálního zpracovatele. Ne-

musí se tedy nutně promítnout do koncové ceny pro zákazníka.

MÝTUS Č. 2: ZNÁMKU FAIRTRADE SI MŮŽE NA OBAL DÁT KAŽDÝ, A PAK TVRDIT, ŽE OBCHODUJE ETICKY

To není pravda. Znamka FAIRTRADE je chráněné označení, které obchodníci a výrobci mohou použít jen na výrobky, které splňují standardy Fairtrade. Standardy musí plnit jak řemeslníci, pěstitelé, tak zpracovatelé jejich úrody. Plnění těchto standardů je kontrolováno nezávislou auditorskou společností Flocert.

Znamka FAIRTRADE je vlastnictvím Fairtrade International. S obchodníky a zpracovateli v ČR a na Slovensku komunikuje Fairtrade Česko a Slovensko, která zpracovatele na případné neoprávněné užití známky upozorní. Pokud by daný obchodník nereagoval na upozornění, iniciativu převezme Fairtrade International, která může daného obchodníka pro neoprávněné užití známky žalovat.

MÝTUS Č. 3: JEN MALÉ PROCENTO Z CENY, KTEROU ZAPLATÍTE, SKUTEČNĚ DOSTANOU PĚSTITELÉ A ŘEMESLNÍCI

Tento mýtus vychází z nesprávného předpokladu, že fairtradoví farmáři a řemeslníci žijí z podílu na prodejních cenách zboží se značkou Fairtrade. Tak to ale není. Zapojení do Fairtrade pro pěstitele a řemeslníky znamená, že za svou produkci dostane ihned po dodání své kávy, kakaa nebo řemeslného výrobku takovou cenu, která pokryje výrobní náklady. Buď cenu tržní, nebo minimální fairtradovou cenu (pokud tržní cena klesne pod úroveň minimální fairtradové ceny). Navíc získají tzv. fairtradový příplatek určený na rozvoj jejich komunit a investice do

vyšší efektivity a kvality své produkce. To je principem fungování Fairtrade.

Přínos uvědomělého nakupování tedy nespočívá v tom, že by „část ceny“, kterou v obchodě zaplatíte, putovala k pěstitelům v zemích globálního Jihu, ale v tom, že takovým nákupem zvyšujete odbyt fairtradových produktů – a obchodníci tak mají důvod nakupovat více za podmínek Fairtrade. Čím vyšší budou prodeje zboží s certifikací Fairtrade, tím více fairtradových produktů obchodníci nakoupí a tím více pěstitelů a řemeslníků bude moci využívat benefitů Fairtrade (odpovídající cena, fairtradový příplatek, vzdělávání atd.).

MÝTUS Č. 4: FAIRTRADE UZAMKNE ZEMĚDĚLCE A ŘEMESLNÍKY NA PEVNOU CENU

Možná jste četli nebo slyšeli o „Fairtrade Minimum Price“ – tato určená minimální cena opravdu existuje. Jde však o záchrannou síť, která se vypočítá na pokrytí výrobních nákladů a přiměřeného zisku a vstupuje do hry pouze v nejhorsším případě. To je v okamžiku, kdy tržní cena klesne pod cenu fairtradovou. Není to něco, co by uzamklo zemědělce a řemeslníky na pevnou cenu.

Nicméně – a to je opravdu důležité – pokud je tržní cena nad minimální cenou, musí kupující zaplatit vyšší cenu. A samozřejmě mohou prodávající vyjednávat i vyšší ceny na základě kvality a dalších faktorů.

Za zmínku stojí také to, že kromě udržení minimální ceny nebo tržní ceny dostávají výrobci Fairtrade prémii typu bonusů nazvanou „Fairtrade Premium“. Jedná se o dodatečnou sumu peněz, o které se rozhodují demokraticky, jak a za co je utratí.

MÝTUS Č. 5: NAŠE SPOLEČNOST PLATÍ VŽDY ZEMĚDĚLCŮM A ŘEMESLNÍKŮM VÍCE NEŽ FAIRTRADE
 Občas se objeví společnosti, které tvrdí, že „zemědělcům nebo řemeslníkům vždy platí více než Fairtrade“. Tyto společnosti však vždy srovnávají své ceny s cenou „Fairtrade Minimum Price“ a ne s cenou skutečně na základě tržních cen vyplácenou. Budou v případě poklesu tržní ceny také zemědělcům a řemeslníkům ceny dorovnávat na životně důležité minimum?

MÝTUS Č. 6: FAIRTRADE JE SOCIÁLNÍ INŽENÝRSTVÍ, KTERÉ KŘIVÍ VOLNÝ TRH

Volný trh je iluzorní koncept. Bohatě země globálního Severu a nadnárodní společnosti určují pravidla mezinárodního obchodu, chrání pracovní trh v Evropě, evropské zpracovatele a pěstitelé systémem dovozních limitů, dotací a cel. Zájmy pěstitelů v chudých zemích takto nikdo nechrání. Od dob kolonialismu jsou tyto země závislé na vývozu primárních surovin, za které ale nedostávají dostatečně zapláceno. Vyjednávací pozice jednotlivých pěstitelů a řemeslníků je totiž velmi slabá a musí přistupovat na podmínky výkupců z nadnárodních společností. Nemají přístup k úvěrům, vzdělání, technologiím. Fairtrade tedy nepokřivuje volný trh, ale snaží se nerovné rozložení sil v mezinárodním obchodu napravovat. Chrání v dodavatelském řetězci ty nejslabší – pěstitelé a řemeslníky

MÝTUS Č. 7: PENÍZE Z LICENČNÍCH POPLATKŮ NEJDOU PĚSTITELŮM A ŘEMESLNÍKŮM, ALE PŘÍŽIVNÍKŮM NA FAIRTRADE

Licenční poplatky – tedy peníze, které za používání známky FAIRTRADE platí

obchodníci – skutečně nejsou určeny pěstitelům. Ti ze systému Fairtrade profitují jinak – zaručenými minimálními výkupními cenami, fairtradovým příplatkem, dlouhodobými kontrakty. Například jen v roce 2017 dostali fairtradoví pěstitelé a řemeslníci na příplatku určeném k rozvoji jejich komunit 178 milionů eur (zhruba 4,5 miliardy Kč).

Nezbytným předpokladem pro to, aby mohli prodávat svou produkci za podmínek Fairtrade, je však dostatečná poptávka mezi spotřebiteli, a tedy motivace obchodníků takové zboží nabízet. Osvěta mezi spotřebiteli, jednání s dodavatelskými řetězci a další aktivity směřující k většímu zájmu o životní podmínky pěstitelů a řemeslníků jsou jedním z úkolů organizace Fairtrade International, jejíž fungování pokrývají právě licenční poplatky. Kromě toho Fairtrade International také vytváří a reviduje standardy pro jednotlivé produkty a vytváří a za-

vádí programy zaměřené např. na vzdělávání pěstitelů a řemeslníků, na zvyšování zapojení žen a mladých lidí nebo na boj s klimatickými změnami.

Obchůdek jednoho světa je nyní vzhledem k epidemiologické situaci uzavřen. Pokud však přemýšlíte nad dárky či vám již došla výborná káva, čaj či kakao a další dobrůtky z Obchůdku nebo vás oslovilo něco ve výlohách či na webových a facebookových stránkách, neváhejte kontaktovat Magdu Jelínkovou na telefonu 733 538 680 či na e-mailu obchudekjs@seznam.cz, jistě se s vámi domluví. Díky všem, kdo Obchůdek podporují i v této nelehké době.

S využitím zdroje <https://fairtrade-cesko.cz/fairtrade/myty-o-fairtrade> a s inspirací z internetových diskusí zpracovala
Magdalena Jelínková

Evropský výzkum hodnot 3: Rodové stereotypy

V roce 1991 se naše republika připojila k Evropskému výzkumu hodnot, který je dlouhodobý, kvantitativní a srovnávací. Respondenti starší osmnácti let vyplňují v mnoha zemích dotazníky vždy po devíti letech a vznikají tak časové řady. Výzkumy jsou za každou zemi reprezentativní, sleduje se pohlaví, rodinný stav, věk a vzdělání respondentů. Cílem tohoto vědeckého, přísně apolitického a nekomerč-

ního výzkumu je zjistit nakolik Evropané morální a sociální hodnoty sdílejí, jak významné jsou pro ně křesťanské hodnoty a jak se hodnoty v čase mění a vyvíjejí. Z dat sebraných v ČR a SR v letech 1991, 1999, 2008 a 2017 napsal kolektiv autorů knihu, ze které tento příspěvek vychází¹.

„Muž má vydělávat peníze a žena se má starat o domácnost a rodinu. Když je nedostatek pracovních příležitostí, mají

¹Rabušic, L., Kusá, Z. (eds.): Odděleně spolu? Československo a Slovensko optikou vývoje hodnot po roce 1991. Slovart, spol. s r.o., Bratislava 2019

²Kulturně, nikoliv biologicky, rozšířené představy o tom, jaká má být a jak má jednat žena, jaká je její ženská role a jaký má být, jak má jednat muž, jaká je jeho mužská role. Takovým typickým genderovým stereotypem je např. „muži nepláčou“ nebo „žena neuvažuje logicky“. Gender se snaží

muži větší právo na práci než ženy. Když matka chodí do práce, děti tím trpí¹. Tak tyhle tři rodové stereotypy² jsou stále mezi Čechy i Slovenkami i Slováků velmi rozšířené, byť utrhly v posledním čtvrtstoletí těžké rány. Jejich zastánců v souvislosti s celospolečenskými změnami výrazně ubylo, a to v obou zemích a u obou pohlaví.

Nicméně představa muže živitele a ženy ochránkyň rodinného krbu je vlastní skoro polovině české a slovenské populace, nejvíce se s ní ztotožňují slovenští muži (60% z nich). Význam ztrácí s rostoucím vzděláním – např. v ČR s takovým názorem souhlasí z lidí se základním vzděláním plných 64% a z lidí s vysokoškolským vzděláním jen 27%. Autoři knihy na základě tohoto zjištění usuzují, že důsledkem stále rostoucí vzdělanosti bude i vytrácení se tohoto postoje.

Druhý genderový stereotyp o přednostním právu muže na práci také ztratil od začátku 90. let své příznivce, ale jeho vývoj nebyl tak jednoznačný: po odklonu od něj v 90. letech se k němu v první dekádě tohoto století mnozí vrátili, aby ho do teď zase opustili. Tyto názorové vlny dávají autoři knihy do souvislosti s ekonomickou situací a stavem pracovního trhu v době sběru výzkumných dat. Celkově takový postoj opustila asi polovina jeho příznivkyň – žen z roku 1991, nejvýrazněji ale čeští muži (ze 49% na 17%). V současnosti je o přednostním právu mužů na práci přesvědčeno 20% českých žen a 25% českých mužů bez rozdílu věku. Na Slovensku je situ-

ace odlišná (což autoři dávají do souvislosti s vlivem církve), mladší a vzdělanější muži oproti starším a méně vzdělaným mužům takový postoj zaujímají méně často. A vlastní je zhruba 30% Slovenek a 45% Slováků. Přitom zaměstnanost žen je v ČR a SR téměř stejná, pracuje okolo 80% žen³.

Nejvíce ze všech tří rodových stereotypů, na které zde zaměřujeme pozornost, ustoupil do pozadí postoj vyjadřující názor, že zaměstnání matky znamená pro dítě újmu. Začátkem 90. let ho zastávalo na 70% české a slovenské populace, nyní je to 30%⁴, muži jsou trvale konzervativnější než ženy. V případě tohoto stereotypu je souvislost s rostoucí vzdělaností společnosti evidentní. Z lidí s vysokoškolským vzděláním ho sdílí jen 20% a rozdíl mezi více a méně vzdělanými Čechy se může zdát až těžko uvěřitelný: s pocitem provinění vůči svým dětem chodí do zaměstnání 12% žen s vysokoškolským vzděláním⁵ a více než polovina žen se vzděláním základním.

Výzkumné poznatky týkající se těchto tří vybraných rodových stereotypů svědčí o proměně vnímání role mužů a žen ve společnosti a rodině. Výraznější změnou prošla oproti slovenské společnosti česká společnost, své postoje více změnily ženy než muži. Ti si častěji zachovali své konzervativní postoje (s výjimkou druhého stereotypu). S růstem vzdělanosti dochází k odklonu od genderových stereotypů a mužské i ženské role jsou více vnímány jako rovnost v různosti. Odlišnost postojů méně a více

tyto stereotypy odbourávat a prosazuje rovnost při respektování různosti.

³V SR je oproti ČR taková zaměstnanost žen trvalá, za poslední čtvrtstoletí se nezměnila. V ČR poklesla o 10% (v roce 1991 bylo zaměstnáno 90% Čechek).

⁴Autoři jako jedno z možných vysvětlení zmiňují i rozvoj rozmanitosti zařízení péče o děti.

⁵V SR je 24%

vzdělaných žen a mužů, které vycházejí z odlišné zkušenosti a které vedou k odlišnému přesvědčení a jednání, otevírá

ovšem názorovou propast, která způsobuje sociální napětí.

Eliška Novotná

Zprávy z Berkatu

Zimní oblečení, na které jsme sbírali finance, je již v Afghánistánu. Dívčí bundy byly pořízeny spojením dvou sbírek – naší sborové na „kuponky“ a daru přihlášených účastníků zrušeného zájezdu do Francie, kteří si nenechali vrátit část zálohy a poslali ji Berkatu. Berkat dostal na bundy velkou slevu, a mohl jich

tedy nakonec pořídit celkem dost. Fotografie je ze sirotčince, kde bylo (vlastně nepřekvapivě) mezi obdarovanými i pár kluků (doufejme, že jim nebude vadit růžová barva). Díky všem, kdo přispěli, a Matěji Chábovi za iniciování „zájezdové“ sbírky.

Dopis ke sbírkám v čase covidu

Milé sestry, milí bratři,

je to už přes měsíc, co jsme se přestali mít možnost scházet k nedělním bohoslužbám v naší modlitebně. A je to už přes měsíc, co můžeme „chodit“ do kostela na naše webové stránky a prožít tam nedělní bohoslužby. V tom interneto-

vém kostele zní slovo, zní hudba a písně. Ale není tam služba. Takže po ohláškách se nikdo nezvedne a neoběhne s košíkem všechny řady, aby ti, kteří chtějí, mohli dát něco do sbírky.

A tak společně dáváme do nedělních sbírek za časů mimořádných protiepidie-

mických opatření stále méně a méně. Ty z nás, kteří chtějí do sbírek přispívat, bych rád jménem staršovstva našeho sboru povzbudil, aby se k nedělním sbírkám přidali.

Ve čtvrtek jsme na staršovstvu mluvili o dvou cestách, jak do sbírky přispět:

Na stránce rec.fsvin.cz, na kterých posloucháte bohoslužby, můžete kliknout na odkaz „sbírky“. Tak se dostanete k informacím o účelu aktuálně vyhlášené sbírky a o platbě (číslo účtu, specifický symbol). Pro zjednodušení je tu také možnost zadat platbu z mobilního bankovníctví přes QR kód. Pokud bude vypsána archová sbírka, najdete ji na

stejném stránce. Kompletní informace o aktuálních sbírkách i pravidelných platbách jsou na webu vinohrady.evangnet.cz v záložce Sbírký.

Můžete se ale také doma udělat „prasátko“, do kterého po ohláškách dáte hotovost nebo kupóny, které byste dali do sbírky v kostele. A až se zase budeme moci scházet, vezmete ty peníze s sebou do kostela a do košíku je vhodíte. Jen na ty archové sbírky je potřeba peníze poslat do data, do kterého jsou vypsány.

S přáním všeho dobrého do příštích dnů Vás zdraví

Matěj Cháb

Zprávy ze staršovstva 12.11.2020

Schůze staršovstva se konala on-line.

- J. Raisová informovala staršovstvo o reakcích na rozeslanou prosbu o obnovu kartotéky. Prozatím se vrátilo 65 odpovědních lístků.
- Z. Šorm podal zprávu o opravě dvou šicích strojů pro Berkat. M. Cháb sdělil, že jsou další dva přislíbeny. M. Čapková slíbila dodat další stroj. M. Cháb jedná o jejich odeslání do Afghánistánu.
- F. Krupička pořídil a nainstaloval bratru faráři kameru a sluchátka s mikrofonom, aby byly možná on-line setkání.
- Z. Šorm informoval staršovstvo o životě sboru za mimořádných opatření: Pravidelná shromáždění v neděli i v týdně nejsou možná. Nedělní bohoslužby se však pravidelně nahrávají, zveřejňují na webu

i na facebooku a Jarmila Raisová je rozesílá v tištěné podobě zájemcům. Pro některé starší členy sestrojil F. Krupička jednoduchou MP3, aby si mohli bohoslužby poslechnout, a J. Raisová je doručuje. Sbírký jsou ohlašované a je možné je poukázat bezhotovostně – vše potřebné k tomu je na webových stránkách. Kvůli nižším výnosům bude výzva ke sbírkám a informace o jejich účelu i možnosti plateb rozeslána ještě elektronicky na sborový adresář. Z. Šorm také připravuje krátké výklady knihy Zjevení a „Nedělní školu na dálku“ na sborovém facebookovém profilu. O ten se soustavně stará R. Šormová a zveřejňuje další materiály k poslechu z celocírkevního Soundcloudu. R. Šormová také pro zveřejňování zvukových materiálů zřídila sborový

účet na Soundcloudu. J. Raisová s kolektivem dobrovolníků připravuje k poslechu „Čtení na pokračování“. Z. Šorm oslovil děti a dospělé, kteří by mohli hrát vánoční hru, ale její realizace asi nebude vzhledem k mimořádným opatřením možná. Zjišťujeme také možnosti biblických hodin on-line. Sborový zpravodaj „Hrozen“ byl zveřejněn na webu a rozeslán mailem i poštou. Je obnovena fotografická vývěska o životě sboru u vchodu do kostela. J. Raisová pracuje část týdne z domova a je v telefonickém kontaktu se staršími členy sboru.

- J. Raisová chystá online schůzku křesťanské služby, která bude hledat řešení předvánočních akcí (dárky, pečení cukroví, virtuální tržiček).
- Staršovstvo rozhodlo o konání adventní seniorátní sbírky. Bude na ni odeslána stejná částka jako loni, zaokrouhlená na celé tisíce nahoru a peníze pak při sbírce dovybereme.
- 25.11. v 17 hodin se bude v kostele konat ekumenická slavnost na podporu „Otcova domu“ na Ukrajině. Organizuje ji jako přímý přenos humanitární středisko Diakonie ve spolupráci se Z. Šormem.
- Staršovstvo svěřilo rozhodování o aktuální podobě a konání sborových shromáždění vzhledem k uvolňování mimořádných opatření statutářům sboru.
- Staršovstvo rozhodlo, že vzhledem k nejisté situaci tentokrát nebude

rozesílat adventní dopis, ale v polovině prosince rozešle vánoční dopis i s aktuální informací o svátečních bohoslužbách.

- Staršovstvo souhlasilo s posunutím splatnosti faktur OPS Jeden svět za čtvrtý kvartál a s poskytnutím součinnosti při podání žádostí pro programy Covid nájemné a Antivirus.
- Staršovstvo rozhodlo o odprodeji registračky z bývalé kanceláře faráře za 4000,-Kč Štěpánu Špinkovi.
- Staršovstvo vzalo bez výhrad na vědomí, že sbor nákladem 26.500,-Kč utěšnil světlík proti holubům, utěšnil též světlík nad kostelem proti zatékání, vyčistil skla a instaloval hroty proti holubům na komín.
- Staršovstvo přijalo žádosti o členství ve sboru Mikuláše Vymětala a JUDr. Jaroslava Krále CSc.
- Staršovstvo jednalo o možnosti streamování bohoslužeb v době mimořádných opatření pokud by je nedoprovázela E. Slaninová, která se na něm účastnit nechce. Po diskusi bylo hlasování odsunuto až po rozhovoru M. Janečka a Z. Šorma s E. Slaninovou.
- Staršovstvo jednalo o převzetí starosti o urny bratra Benátčana a jeho manželky. Hlasování bylo zatím odloženo, než J. Šilar zjistí další informace.

zš

Ze sborových akcí

Případné změny v programu po uzávěrcce Hroznu lze najít na sborových webových stránkách <http://vinohrady.evangnet.cz>, které jsou pravidelně aktualizovány.

Hrozen vinohradského evangelického sboru vychází přibližně jednou za měsíc. Redakční uzávěrka je vždy 20. každého měsíce. Redakce: *Jana Šarounová*. Tiskovou verzi programem $\text{\LaTeX} 2_{\epsilon}$ připravuje *Jan Mach*, internetovou *Jan Šaroun*. Adresa na internetu: <http://vinohrady.evangnet.cz/hrozen>. Příspěvky, reakce či dotazy pošlete na adresu sboru (Korunní 60, 120 00 Praha 2 – Vinohrady, tel. 224 253 550, e-mail: fsvinohrady@volny.cz) nebo přímo redaktorům. Určeno jen pro vnitřní potřeby vinohradského sboru. **Neprodejně.**

